

SZEMLE.

Az 1915/6. évi középiskolai értesítők pedagógiai értekezései.

Az elmúlt iskolai évben az értesítők értekezései a legnagyobb változatosságot mutatják, azonban valahogyan nem azt nyújtják, amit kellene adniok. Sok «értekezés», «tanulmány» stb. hevenyében szerkesztett tákolmány, amely nem mond semmi érdemeset, szerkesztési módja gyarló, nyelvezete pedig igen pongyola. Az ilyen dolgozatnak se az értesítő, se az iskola, de senki sem veszi hasznát. Gyakran távoli kérdésekről szólnak, holott csakúgy kínálkoznak az igazán közvetlenül fontos tárgyak. Minden iskolának kell, hogy legyenek tapasztalatai a maga fészékében. Mily tanulságos volna ezek összeállítása s közlése! A helyi viszonyokban rejlő tapasztalatok mellett általános érdekű, időszerű kérdések megbeszélése is hasznára lehet az iskolának. Az iskolának a háborúhoz való viszonya a legkülönbözőbb és leginkább megszívlelni való kérdések megvitatását követeli. A világháború minden iskola életére hatott valamiképen, sokra igen károsan. Ezeket a tanulságokat az iskola javára fordítani elsőrendű kötelesség s ezért nagyon kívánatos volna, hogy az értekezők ilyen tárgyakat válasszanak. Most az efélék száma meglehetősen csekély.

Az általános pedagógia körébe tartozik: *Székely János: A válasos nevelés és református jellem* (Szászvárosi ref. fg.), *Vidákovics Dániel: Az alázatosság és szerénység* (Szatmári rk. fg.). *Fábián Gyula: A szépepzés fejlesztése a háború alatt* (Szombathelyi fr.), *Böröczfy Kálmán: A francia nyelvi oktatásunk és a világháború c. érveket hoz fel az ellen, hogy kulturális törekvéseinkben kizárólag a németekre támaszkodjunk.* *Balanyi György: Az állampolgári nevelés c. dolgozata* (Szegedi rk. fg.) nagyobb figyelmet kívánó munka, amely a tárgy fontosságának átérzését, komoly tanulmányt és gyakorlati érzéket árul el. Az állampolgári nevelés eszméjének történeti előzményei után az állampolgári nevelés fogalmát és jelentőségét fejti ki, majd azt fejtegeti, miképen lehetséges az állampolgári nevelés a középiskolában. Úgy látja, hogy itt reformokra van szükség; a történelemtanítás megjavítása érdekében szerinte a következőket kellene a középiskolában megtenni: 1. a heti órákat fel kell emelni, 2. a tananyag osztályonként beosztva módosítandó, 3. a felvett anyag korhatárát ki kell tolni, azaz a jelen történetére több időt és nagyobb gondot kell fordítani. A magyar nyelv, klasszikus nyelvek, számtan és földrajz tanítás is ehhez képest módosuljon.

Az egyes tantárgyak módszertanával a béke éveiben számos

figyelemreméltó cikk foglalkozott ez idén mindössze hármat találunk és említhetünk *Révay József: A gimnáziumi latin olvasmány c.* (Késmárki ev. fg.) alaposan szól kritikailag a gimn. latintanításról és programmot is ad a latin nyelvnek a jövőben való hatékonyabb tanítására. «Az olvasmányok helyes megválasztása az egész latintanításnak punctum salienſe.» Figyelemreméltó tanulmányában síkra száll a helyes chrestomatia mellett s a gimn. latintanításhoz a III. o.-tól kezdve fel egészen a VIII. o.-ig új és érvényesítésre érdemes olvasmány-kánont nyújt. Fejtegetései megérdemelték, hogy élénk eszmecsere fűződjék hozzájuk. *Dékán Sámuel: Az idegen nyelvek tanítása c.* értekezik (Debreczen ref. fg.), *Bezdek József* pedig *Néhány szó a földrajz tanításához c.* (Budapesti X. ker. kőbányai fg.) a földrajz feladatáról, segédtudományairól, a tantervről, a tananyag kiválasztásáról, a tanmenetről, a tanítás segédeszközeiről és a tanítás közben követett eljárásokról nyújt hasznos fejtegetéseket.

A háború és az iskola, valamint a háború és a nevelés kapcsolataival is foglalkozik néhány értesítő. Már az előző évben is tapasztaltuk, hogy a világháborúnak az iskolára való hatása sokakat érdekelt, ezúttal egy év múltán még több tapasztalat mutatkozott, amelyekre hivatkozni lehet. E körbe vág *Walter Gyulának A háború és iskola c.* dolgozata (Esztergomi fr.), amelyben kifejti, hogy a háború élesen megvilágította az iskola fontosságát. Szemünk elé tárta azonban hiányait is. Reformokra van tehát szükség. A jövő iskolájának féltékeny gondosságot kell a testi nevelés, az edzés és ügyesítés körül kifejtenie, közelebb kell hozni az iskolát az élet viszonyaihoz. A tudás határait kell tágítani s a gondolkozást fejleszteni. Eseményekre kell a tanulót nevelni. Az ifjúsággal meg kell kedveltetni a munkát. Mindannyian tudjuk és érezzük, hogy teljesen igaza van *Kovács Lajos: Háború és nevelés c.* fejtegetéseinek (Zsolnai fr.), amelyek a háborúból szerzett tapasztalatok alapján kívánnak a nevelés fontosabb kérdéseivel foglalkozni! Ez az alapgondolata néhány értekezésnek. Így *Vass Miklós: Történelmi világnézet és iskola c.* (Kassai prn. fg.) azt fejtegeti, hogy a jelennel elégedetlen az ember és méltán. A közelmúltban lidércfény után szaladtunk s útvessztőbe jutottunk. Ideálunk volt az ész, a tudomány. A tudomány elbizakodottsága veszedelme lett az emberiségnek. A jogot, kötelességet, erényt, eszményt kezdte kevésre becsülni. Az iskolának a reformok hangoztatása közben csak egy ideálja lehet: a harmonikus ember, akiben ész és szív egyensúlyban tartja egymást. A keresztény világnézet szellemében kell nevelni az ifjakat. A dolgozat vége a vezércikkek pathoszával fejt ki a Nagy-Magyarország eljövételében vetett reményét. *Pap Mózes: Az iskola feladata a nagy idők nyomán c.* (Székelykereszturi

unit. fg.) azt javálja, hogy tanítványainkkal ismertessük meg győzelmünket s mutassunk rá, hogy az örök béke eszméje hiú ábránd. Mialatt a népek ezt hirdették, mindenütt készültek a háborúra; a szabadság és alkotmányosság országai, Franciaország és Anglia az orosz zsarnokkal szövöztek, Szerbia bűnhődött a királygyilkosságért, Olaszország az árulásáért. A magyar és német katona az első a világon. Szociális tevékenységre, hitre kell nevelni az ifjakat. Neveljen az iskola munkás ifjúságot.

Figyelemreméltó szavakat mond *Erdélyi Irén* is: *A magyar tanuló jelen s jövő kötelességeiről* c.: (Szombathelyi rk. fg.) «Utólérni, sőt felülmulni a külföldet a gazdasági, ipari termelés, a kereskedelmi könnyedség terén; utólérni, sőt felülmulni a művészi szép különféle ágaiban; tanulni, hogy fejlődhessünk, — ez legyen minden magyar legszentebb kötelessége!» *Koczogh András: A mi háborúink nemzeti és erkölcsi szempontból* c. dolgozata szerint (Bpesti II. ker. fr.) a világháború fényes bizonyossága annak, hogy íme, van bennünk életerő. A Kárpátokat a most folyó háború nemcsak nemzeti, hanem világtörténelmi jelentőségű tényezővé emelte. A háború után új munka, új korszak kezdődik. Azoknak kell előljárni e munkában, akik a nagy vihartól távol, itthon teljesítették kötelességeiket. *Szabó György: Jövönk biztosítása* (Marosvásárhelyi rk. fg.) c. igen figyelemreméltó gondolatokat vet fel. Azt mondja, hogy társadalmunknak rendkívül nagy erkölcsi átalakulásra van szüksége. A tanárságnak, a társadalomnak, a kormánynak megvan évégre a maga közeli feladata. «Várjuk és reméljük, hogy mindenek előtt a tanárok megélhetése oly módon biztosíttassék, hogy ne legyenek kénytelenek munkabíráskodni nagyobb részét a mindennapi élet küzdelmeiben felőrölni. De várjuk a közokt. kormánytól azt is, hogy egyfelől az intézetek bevonásával, másfelől esetleg más kormányzati közegek és eszközök segítségével is az oktatás, különösen a nevelés ügyét intenzívebben vigye bele a közönség érdeklődésébe.» *Lakatos Vince: A hazafias költészet fontossága napjainkban* c. (Keszthelyi rk. fg.) értekezik. Figyelmet érdemlő összeállítását találjuk a háborús írásbeli dolgozatok tárgyainak a székesfehérvári áll. fr. értesítőjében.

Közoktatásügyi politikával foglalkozik *Juhász Albert: A felekezeti iskolázás* c. dolgozata (Nagyenyedi ref. fg.). *Ágner Lajos.*

HAZAI LAPOKBÓL.

A Gyermekek f. iskolai évi folyamának cikkeiből a következőkre mutatunk rá: *Gröber Vilma* (Az iskola és az élet) azt fejti ki, hogy a